

СТАНОВИЩЕ

от Георги Иванов Митов, доктор на юридическите науки, професор в
Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

на дисертационния труд на Руси Викторов Алексиев на тема „Психическата
принуда по българския Наказателен кодекс“

докторант на самостоятелна подготовка в катедра „Наказателноправни
науки“ на Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент
Охридски“

научен ръководител проф. д-р Борис Велчев

за присъждане на научната степен „Доктор“

в област на висшето образование: 3. Социални, стопански и правни науки
професионално направление: 3.6. Право
научна специалност Наказателно право

Уважаеми членове на научното жури,

Със заповед № РД 38-204/26.04.2023 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ съм определен за член на научното жури за защита на дисертационния труд на Руси Викторов Алексиев на тема „Психическата принуда по българския Наказателен кодекс“.

На първото заседание, проведено на 27 април 2023 г., научното жури ми възложи да изготвя становище.

I. ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА И ДОКТОРАНТУРАТА

1. Руси Алексиев е завършил Право през 1998 г. в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и е придобил магистърска степен.

От 2001 г. до 2015 г. е прокурор в Софийска районна прокуратура, след което е съдия в Софийски градски съд. В момента е заместник а административния ръководител – заместник-председател на Софийски градски съд и ръководител на Наказателно отделение.

През периода от 2006 г. до 2017 г. е участвал в множество различни форми за повишаване на квалификацията в България и в чужбина (симпозиуми, конференции, обучения и други) в областта на наказателното правораздаване и международното сътрудничество по наказателни дела.

2. От 01.02.2022 г. до 10.04.2023 г. е докторант на самостоятелна подготовка по Наказателно право в катедра „Наказателноправни науки“ на Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Руси Алексиев е положил успешно всички изпити по учебния план. Спазени са всички изисквания за докторантурите – окончателният вариант на дисертацията е обсъден на заседание на катедрата, който е получил положителна оценка и правото да се открие процедура за публична защита. Научното жури, което да оцени труда и да проведе защитата, е избрано от

Факултетния съвет на Юридическия факултет по предложение на катедрата по Наказателноправни науки и е назначено със заповед на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

В процедурата по реализиране на дисертацията и публичната защита няма допуснати нарушения.

II. ДАННИ ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА

1. Дисертацията се състои от общо 218 страници, структурирани на съдържание, използвани съкращения, увод, четири глави, заключение и библиография.

В труда са направени 242 бележки под линия. Библиографията включва 98 заглавия, от които 83 на български език и 15 на чужд език.

2. Трудът на дисертанта е резултат на целенасочена и самостоятелна работа и притежава оригиналност. Той съответства на изискванията за дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ съгласно нормативната уредба.

По темата на дисертацията – „Психическата принуда по българския Наказателен кодекс“, досега в наказателноправната литература са правени изследвания, но те са били фрагментарни и са обхващали само някои аспекти на въпроса. Затова трудът представлява първото цялостно изследване на разглежданата проблематика и поради това се явява принос в разработването на този важен теоретичен и практически наказателноправен проблем. Това може да бъде посочено като самостоятелен приносен момент на рецензията труд.

3. Дисертацията е структурирана правилно и включва увод, четири глави, заключение и библиография.

а) Стандартно в увода са разгледани актуалността и значимостта на темата. Посочени са целта и задачите на научното изследване.

б) Първата глава е посветена на същността на психическата принуда. С по-ясното открояване на спецификите на психическото престъпно въздействие са разгледани сходни институти и са квалифицирани отделните видове психическа принуда.

В съответствие с това е дефинирано понятието за психическата принуда. Това може да се определи като самостоятелен принос на изследването.

в) Във втората глава са разгледани въпросите, свързани с наказателната отговорност на лицето, упражнило психическа принуда. Анализирани са специфичните проявления на този вид престъпно въздействие в различните стадии на умишлената престъпна дейност, при съучастието, множеството престъпления и индивидуализацията на наказателната отговорност на дееца. Богатият практически опит на дисертанта му позволява да улови сложните практически проблеми, които възникват в практиката и да търси адекватното им разрешаване. Това прави трудът практически ориентиран и полезен за практикуващите юристи.

г) Третата глава е посветена на наказателноправно значение на поведението на лицето, спрямо което е упражнена психическа принуда. Тази част е интересен ракурс на изследването, посветено на пострадалия от това престъпно поведение, рефлексията на неговите действия върху наказателната отговорност на дееца и специфичните процесуални средства за неговата защита. В тази част проличава също комплексността на изследването и възможността на автора за многопластов анализ на разглежданите проблеми.

д) Глава четвърта от изследването разглежда престъпленията, свързани с психическа принудата като основание за реализиране на отговорността на юридически лица. Изследвани са особеностите на отговорността на юридическите лица при извършено престъпление, свързано с психическа принуда. И тук проличава задълбочения и комплексен подход на автора при разглеждане на сложни практически и теоретични въпроси. Тази част „увеличава“ полезността на труда в нова насока – административното

наказване. Независимо, че проблематиката е насочена само към престъпленията, свързани с психическата принуда, полезност имат въпросите, свързани с механизма за облагодетелстване на юридическите лица, особеностите при индивидуализацията на имуществената отговорност на юридическите лица и някои особени хипотези, които изключват възможността да се ангажира имуществената отговорност на юридическото лице. Това също може да бъде посочено като самостоятелен принос на труда.

е) В заключението са обобщени резултатите от изследването и са систематизирани най-съществените изводи. Предложени са аргументираните по-напред в труда предложения за усъвършенстване на нормативната уредба.

III. НАУЧНИ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ

Споделям посочените от докторанта приносни моменти в автореферата. Допълнително може да се посочат и още няколко по-общи:

Дисертационното изследване представлява първият цялостен теоретичен труд, посветен на психическата принуда по българския Наказателен кодекс. Затова той представлява значителен теоретичен принос в обогатяването на наказателноправната теория. Разглеждането на редица практически проблеми, свързани с психическата принуда придават на труда и практическа значимост. Затова препоръчвам публикуването на дисертацията като монография оглед възможността за достигането и до по-широк кръг читатели.

В труда дисертантът чрез комплексен подход изследва значими и важни за теорията и практиката въпроси на разглежданата проблематика. В него авторът търси проекция на проблемите в и други, извън наказателното право, области на правото – криминология, наказателнопроцесуалното право, административното наказване и отговорността на юридическите лица.

Направен е сполучлив опит за изработване на цялостен модел на психическата принуда по българския Наказателен кодекс чрез изясняване на основните характеристики, същност, предпоставки и специфични особености

в различните хипотези. Това обогатява наказателноправната теория и основните изводи заслужават подкрепа. Този аспект на изследването е съществен принос.

На основата на достигнатите научни изводи са направени предложения *de lege ferenda* за промени и усъвършенстване на нормативната уредба, които могат да бъдат споделени и подкрепени.

Дисертантът привежда убедителна аргументация в подкрепа на застъпените становища и за оборване на критикуваните мнения при коректен тон на научната полемика. Поддържаните тези са обосновани и изразяват авторската позиция. Коректно са цитирани библиографските източници.

С този дисертационен труд Руси Алексиев показва по безспорен начин умение за работа с различни литературни източници, със съдебна практика (на ВКС, на Европейския съд по правата на човека и Съда на Европейския съюз), както и с вътрешното и чуждо законодателство. Изследването доказва неговата добра теоретична подготовка и самостоятелност при разработването на значими теоретични и практически проблеми.

Работата е четивна, правилно структурирана и това я прави лесна за ползване. Написана е на точен юридически език.

IV. ДАННИ ЗА АВТОРЕФЕРАТА

Представеният автореферат е в обем от 23 страници. Справката за приносите обективно отразяват съдържанието на труда и основните научни постижения.

Авторефератът отговаря на всички нормативни изисквания и коректно отразява съдържанието на дисертационния труд като очертава целта, предмета, задачите и обхвата на изследването, използваната методологията, практическата значимост на изследването и постигнатите резултатите.

V. ПУБЛИКАЦИИ И УЧАСТИЯ В НАУЧНИ ФОРУМИ

Руси Алексиев има три публикации по темата на дисертацията и три други публикации, съгласно представената справка:

1. Алексиев, Р., Психическата принуда върху престъпния деец като форма на съучастие по българското наказателно право – В: De Jure, 2021 (22), № 1, 41 – 49;

2. Алексиев, Р., Особени обстоятелства от значение за индивидуализацията на наказателната отговорност за престъпления, свързани с психическа принуда – В: Съвременно право, 2020, № 3, 81 – 94;

3. Алексиев, Р., Механизъм на облагодетелстване на юридически лица по чл. 83а от Закона за административните нарушения и наказания от престъпления, свързани с принуда – В: Реформата в административното наказване от 2020 г. Сборник доклади – С., УИ „Св. Кл. Охридски“, 2021, с. 171 – 181;

4. Алексиев, Р., Съвкупност от престъпления, включващи принуда, по българското наказателно право (под печат – В: Право и принуда. Сборник доклади от научни четения, проведени на 16 май 2022 г. – С., УИ „Св. Кл. Охридски“);

5. Алексиев, Р., Значение на поведението на лицето, спрямо което е упражнена психическа принуда, за наказателната отговорността на дееца (под печат – В: Сборник доклади от Национална научна конференция, проведена на 13 октомври 2022 г., посветена на 110 години от рождението на проф. д-р Иван Ненов и 90 години от рождението на проф. д-р Цеко Цеков – С., УИ „Св. Кл. Охридски“) и

6. Алексиев, Р., Правна същност на психическата принуда – В: De Jure, 2023 (под печат).

VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на изложеното считам, че представеният дисертационен труд на Руси Викторов Алексиев на тема „Психическата принуда по българския Наказателен кодекс“ отговоря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Съчинението съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос, разкрива задълбочените теоретични знания на автора по специалността, както и способностите му за самостоятелни научни изследвания и творчески подход към проблематиката, включена в предмета на изследване.

Затова давам своята положителна оценка и убедено предлагам на почитаемото научно жури да вземе решение за присъждането на Руси Викторов Алексиев на образователната и научна степен „доктор по право“.

София
09.05.2023 г.

Дал становището:

проф. д-р Георги Митов